

Gregorčičeva 20–25, SI-1001 Ljubljana

T: +386 1 478 1000

F: +386 1 478 1607

E: gp.gs@gov.si

<http://www.vlada.si/>

Številka: 00104-454/2019/5

Datum: 24. 1. 2020

Odgovor na poslansko vprašanje Dušana Šiška v zvezi z zakonskim prebivališčem

Poslanec Državnega zbora Republike Slovenije Dušan Šiško je 17. 12. 2019 preko predsednika Državnega zbora mag. Dejana Židana, Vladi Republike Slovenije postavil poslansko vprašanje v zvezi z prebivališčem.

Odgovor Vlade Republike Slovenije:

- **Želim pridobiti podatek koliko oseb ima prijavljeno zakonsko prebivališče na centrih za socialno delo in na katerih centrih za socialno delo**

Temeljni namen Zakona o prijavi prebivališča (Uradni list RS, št. 52/16, v nadaljevanju: ZPPreb-1), ki ureja prijavo in odjavno obveznost v zvezi s stalnim in začasnim prebivališčem v Republiki Sloveniji ter stalnim in začasnim naslovom v tujini, je zagotoviti točno in ažurno evidenco prebivalstva ter skladnost podatkov registra prebivalstva z dejanskim stanjem prebivanja in gibanja prebivalstva za potrebe državnih organov in drugih uporabnikov, ki te podatke potrebujejo za opravljanje predpisanih nalog. ZPPreb-1 izhaja iz ustavne pravice do svobodne izbire prebivališča, določa pa pogoje¹ za prijavo prebivališča na naslovu, ki ga posameznik svobodno izbere. Ker pa nekateri posamezniki (zlasti najranljivejše skupine posameznikov, kot so brezdomci, žrtve nasilja v družini, zaporniki² in drugi) ne izpolnjujejo pogojev za prijavo prebivališča (npr. ni dejanske naselitve na naslovu, objekt nima hišne številke itd.) ZPPreb-1 ureja tudi t.i. zakonsko prebivališče. Institut zakonskega prebivališča namreč omogoča registracijo stalnega prebivališča in uveljavljanje pravic, ki iz prijave stalnega prebivališča izhajajo, tudi osebam, ki dejansko živijo v nekem naselju na območju Republike Slovenije, ne izpolnjujejo pa z zakonom določenih pogojev za prijavo stalnega prebivališča. Zakonsko prebivališče je fiktivni naslov in ima kot tak posebno oznako v registru stalnega prebivalstva, ki na to opozarja uporabnike podatkov centralnega registra prebivalstva (zakonsko prebivališče ne more biti naslov za vročanje). Da bi se omogočila prijava zakonskega prebivališča širši skupini posameznikov (zlasti brezdomcem) je ZPPreb-1 določil, da se zakonsko prebivališče prijavi posamezniku na naslovu občine, na območju katere posameznik stalno prebiva. Z registracijo posameznika vsaj na območju, kjer dejansko prebiva, se sledi temeljnemu namenu zakona: posameznik ima namreč prijavljeno stalno prebivališče tam, kjer živi, torej na območju, kjer dejansko prebiva oziroma kjer so njegove navezne okoliščine (središče življenjskih interesov).

Podobne rešitve poznajo tudi nekatere evropske države. V Litvi je mogoče osebe, ki nimajo stalnega prebivališča oziroma kraja prebivanja, ker nimajo stanovanjskih prostorov in ker iz objektivnih razlogov ne morejo prijaviti svojega prebivanja, vpisati v evidenco občine, v kateri prebivajo. Podobno velja za Španijo, kjer osebe, ki prebivajo v občini, vendar nimajo stalnega prebivališča v njej, vpišejo v občinski register. Na Slovaškem je uvedena rešitev, da je takrat, kadar se občanu izbriše stalno prebivališče zaradi neobstoja nepremične ali na predlog tistega, ki je občanu dovolil prijaviti stalno prebivališče, ali

¹ dejanska naselitev na naslovu, dokazilo o pravici do prebivanja (izjava o lastništvu oz. solastništvu, najemna ali podnajemna pogodba, soglasje lastnika, enega solastnika ali stanodajalca), obstoj hišne številke

² npr. posameznik, ki prebiva v zaporu, nima več stalnega prebivališča, ker je hiša, kjer je imel prijavljeno stalno prebivališče, porušena ali prodana.

s sodno odločbo o omejitvi ali ukinitvi lastninske pravice, njegovo stalno prebivališče občina, na območju katere je bilo občanu stalno prebivališče ukinjeno.

Na naslov občine, na območju katere ima posameznik prijavljeno stalno prebivališče, se lahko prijavi tudi posameznika, ki je nastanjen v socialno-varstvenem zavodu, ki opravlja institucionalno varstvo, zavodu za prestajanje kazni, prevzgojnem domu, vzgojnem zavodu, zavodu za usposabljanje oziroma njihovih dislociranih oddelkih, če se v postopku ugotavljanja stalnega prebivališča ugotovi, da na naslovu prijavljenega stalnega prebivališča stalno ne prebiva in tudi ni pogojev za vrnitev na ta naslov (stanovanje je prodano, v njem so že naseljeni drugi, porušena hiša ipd.), prav tako pa ne izpolnjuje pogojev za prijavo stalnega prebivališča na drugem naslovu, posledično pa se mu stalnega prebivališča po določbah ZPPreb-1 ne da prijaviti. Če nima prijavljenega stalnega prebivališča (npr. na podlagi dokončne odločbe mu je stalno prebivališče v registru stalnega prebivalstva že prenehalo), se mu zakonsko prebivališče prijavi na naslovu občine, na območju katere je imel nazadnje prijavljeno stalno prebivališče. Navedena rešitev velja tudi za posameznika, ki je nastanjen v naslednjih nastanitvah socialnovarstvenih programov: stanovanjski skupini na področju duševnega zdravja, zavetišču za brezdomce, stanovanjski skupini za mladostnike, terapevtski skupnosti, nastanitvah reintegracijskih programov ali nastanitvah nastanitvenih programov.

V primeru, da se v postopku ugotavljanja stalnega prebivališča ugotovi, da posamezniku, ki je nastanjen v naslednjih nastanitvah socialnovarstvenih programov: zatočišču za žrtve nasilja v družini, zatočišču za žrtve trgovine z ljudmi, varni hiši, materinskem domu ali kriznem centru za odrasle žrtve nasilja z otroki, naslov prijavljenega stalnega prebivališča ne predstavlja več središča življenjskih interesov ter mu po določbah zakona ni mogoče prijaviti drugega stalnega prebivališča, mu ZPPreb-1 omogoča prijavo zakonskega prebivališča na naslov centra za socialno delo, na območju katerega ima prijavljeno stalno prebivališče. Upravna enota mora v postopku ugotavljanja stalnega prebivališča žrtve nasilja v družini ali žrtve trgovine z ljudmi skladno z določbami ZPPreb-1 ugotavljati središče življenjskih interesov, kar pomeni, da mora nedvoumno ugotoviti, ali se je žrtev nasilja oziroma trgovine z ljudmi le začasno umaknila z naslova, kjer ima prijavljeno stalno prebivališče, oziroma se je za stalno odselila z naslova prijavljenega stalnega prebivališča ali pa se tja dejansko ne more vrniti, ker je npr. stanovanje že prodano, hiša porušena, žrtev že prej ni imela prijavljenega stalnega prebivališča. Pri ugotovitvi, da se je oseba zgolj začasno umaknila s prijavljenega naslova (umik v varno hišo), upravna enota na podlagi določb zakona, ki ureja splošni upravni postopek, postopek ustavi, žrtev nasilja v družini ali trgovine z ljudmi pa obdrži prijavljeno stalno prebivališče na naslovu, s katerega se je umaknila. V primeru ugotovljene stalne odselitve in ugotovitve, da žrtev nasilja ali trgovine z ljudmi ne more prijaviti novega stalnega prebivališča, se tej osebi določi zakonsko prebivališče na naslov centra za socialno delo, na območju katerega ima prijavljeno stalno prebivališče. Če nima prijavljenega stalnega prebivališča, se zakonsko prebivališče prijavi na naslovu centra za socialno delo, na območju katerega je nazadnje imela prijavljeno stalno prebivališče. ZPPreb-1 tako varuje takega posameznika, saj onemogoča, da bi naslov oziroma kraj zatočišča postal javno znan. Anonimno bivanje na tajni lokaciji je namreč bistveno za varnost žrtve in je posebno pomembna okoliščina takrat, ko povzročitelju nasilja ni odrejena prepoved približevanja ali pripor.

Vlada Republike Slovenije izrecno poudarja, da tretji odstavek 19. člena ureja prijavo zakonskega prebivališča najranljivejšim posameznikom, ki dejansko bivanje na naslovu opustijo zaradi (težkih) življenjskih okoliščin, saj se praviloma z naslova prijavljenega prebivališča umaknejo zaradi lastne varnosti oz. varnosti svojih otrok, s prijavljenim zakonskim prebivališčem pa se jim omogoči, da zgolj obdržijo pravice, ki so vezane na prijavljeno prebivališče.

Iz registra stalnega prebivalstva je razvidno, da ima na naslovih centra za socialno delo prijavljeno zakonsko prebivališče 2.650 oseb. Ob tem je potrebno poudariti, da med navedenimi osebami niso zgolj žrtve nasilja v družini in žrtve trgovine z ljudmi, temveč tudi drugi posamezniki, ki jim je bilo prijavljeno zakonsko prebivališče še na podlagi določb Zakona o prijavi prebivališča (Uradni list RS, št. 59/06 – uradno prečiščeno besedilo, 111/07, v nadaljevanju: ZPPreb), ki se je prenehal uporabljati dne 13. 8. 2017. ZPPreb je določal, če posameznik nima prijavljenega stalnega prebivališča, po določbah tega zakona pa ga tudi ni mogoče prijaviti, se za njegovo stalno prebivališče šteje naslov organa ali organizacije, kjer dobiva pomoč v materialni obliki, če na območju pristojnega organa tudi dejansko živi. Posameznik, ki je imel prijavljeno zakonsko prebivališče na podlagi četrtega

odstavka 8. člena ZPPreb, je naslov zakonskega prebivališča ohranil, zakonsko prebivališče pa mu preneha šele s spremembo prebivališča po določbah ZPPreb-1, torej s prijavo novega stalnega prebivališča ali stalnega naslova v tujini oziroma z dokončnostjo odločbe, izdane v postopku ugotavljanja stalnega prebivališča.

Število posameznikov, ki imajo prijavljeno zakonsko prebivališče na naslovu³ centra za socialno delo:

³ Vir podatka o naslovih: <https://www.csd-slovenije.si/>

Center za socialno delo Celje – 109

- Enota Celje - 81
- Enota Laško – 14
- Enota Slovenske Konjice – 3
- Enota Šentjur - 11
- Enota Šmarje pri Jelšah – 0

Center za socialno delo Gorenjska - 241

- Enota Jesenice – 1
- Enota Kranj – 149
- Enota Radovljica – 40
- Enota Škofja Loka – 35
- Enota Tržič – 16

Center za socialno delo Koroška - 28

- Enota Dravograd – 1
- Enota Radlje ob Dravi – 6
- Enota Ravne na Koroškem – 8
- Enota Slovenj Gradec – 13

Center za socialno delo Ljubljana – 1.178

Center za socialno delo Maribor - 215

- Enota Lenart – 1
- Enota Center – 0
- Enota Tezno – 175
- Enota Pesnica – 8
- Enota Ruše – 11
- Enota Slovenska Bistrica – 20

Center za socialno delo Osrednja Slovenija –
zahod - 88

- Enota Kočevje – 57
- Enota Ribnica – 31

Center za socialno delo Posavje - 85

- Enota Brežice – 4
- Enota Krško – 63
- Enota Sevnica – 18

Center za socialno delo Savinjsko-Šaleška - 69

- Enota Mozirje – 3
- Enota Velenje – 47
- Enota Žalec – 19

Center za socialno delo Spodnje Podravje – 45

- Enota Ormož - 0
- Enota Ptuj – 45

Center za socialno delo Zasavje – 16

Center za socialno delo Dolenjska in Bela
Krajina – 154

- Enota Črnomelj – 36
- Enota Metlika -3
- Enota Novo mesto – 112
- Enota Trebnje – 3

Center za socialno delo Južna Primorska -
105

- Enota Izola – 25
- Enota Koper – 39
- Enota Piran – 30
- Enota Sežana – 11
- Enota Grosuplje – 8
- Enota Ljubljana Bežigrad – 145
- Enota Ljubljana Center – 114
- Enota Ljubljana Moste – Polje 373
- Enota Ljubljana Vič – Rudnik – 229
- Enota Logatec -1
- Enota Vrhnika – 8

Center za socialno delo Osrednja Slovenija –
vzhod - 217

- Enota Domžale – 154
- Enota Kamnik - 54
- Enota Litija – 9

Center za socialno delo Pomurje – 22

- Enota Gornja Radgona – 12
- Enota Lendava – 0
- Enota Ljutomer – 7
- Enota Murska Sobota – 3

Center za socialno delo Primorsko-Notranjska
– 21

- Enota Cerknica- 5
- Enota Ilirska Bistrica – 0
- Enota Postojna – 16

Center za socialno delo Severno Primorska –
57

- Enota Ajdovščina – 11
- Enota Idrija – 5
- Enota Nova Gorica – 30
- Enota Tolmin – 11
- Enota Hrastnik – 0
- Enota Trbovlje – 14
- Enota Zagorje ob Savi - 2

- **Zanima me, kakšne narodnosti so osebe z zakonskim prebivališčem?**

V registru stalnega prebivalstva se podatek o narodni pripadnosti ne vodi, zato s temi podatki ne razpolagamo.

- **Zanima me, ali ocenjujete, da bi bilo potrebno uvesti statistični kriterij narodnosti v ZPPreb?**

Uvajanje statističnega kriterija narodnosti v ZPPreb-1 ni zakonsko utemeljeno, saj podatek o narodnosti glede na določbe Zakona o varstvu osebnih podatkov (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo) sodi med občutljive osebne podatke, za katere veljajo posebni pogoji zbiranja in obdelave, ki jih ni mogoče utemeljiti z izvajanjem prijavo odjavne obveznosti posameznika, ki jo določa ZPPreb-1, hkrati pa Ustava Republike Slovenije v 41. členu določa, da se nihče ni dolžan opredeliti glede svojega verskega ali drugega prepričanja (torej tudi glede narodne/etnične pripadnosti).

Dodatno pojasnjujemo, da se je podatek o narodnosti vodil v Registru stalnega prebivalstva zgolj krajše časovno obdobje. Zakon o prijavi prebivališča (Uradni list RS, št. 9/01), ki je začel veljati 24. 2. 2001 je v 7. členu določil, da mora posameznik ob prijavi oziroma odjavi stalnega prebivališča in prijavi spremembe naslova stanovanja dati pristojnemu organu med drugim tudi podatek o narodnosti, vendar le v primeru, če se je o narodni pripadnosti želel izreči, na kar ga je morala uradna oseba, ki je vodila postopek prijave, opozoriti. Zakon o prijavi prebivališča (Uradni list RS, št. 52/16) je v sedmem odstavku 53. člena določil ukinitve vodenja podatkov o narodnosti. Podatki o narodnosti so se vodili torej vodili samo do uveljavitve tega zakona, to je do 13. 8. 2016. Način zbiranja podatkov, opredeljen v ZPPreb, ni mogel zagotoviti celovite informacije o narodni pripadnosti prebivalstva. Podatki so se namreč zbirali zgolj za posameznike, ki so spreminjali stalno prebivališče, in ne za vse posameznike. Posameznik prav tako ni bil zavezan k posredovanju podatka, temveč se je ta zbiral zgolj, če se je posameznik o narodnosti želel izreči. Hkrati je način zbiranja podatka, to je na podlagi izjave posameznika, lahko zagotavljal zgolj samoopredelitev, brez možnosti dejanskega preverjanja navedene izjave.

- **Zanima me, na kak način in na koliko časa se preverja upravičenost zakonskega prebivališča?**

ZPPreb-1 izrecno ne predpisuje splošnega časovnega okvira za preverjanje pogojev za prijavo zakonskih prebivališč. Upravna enota uvede postopek ugotavljanja prebivališča vedno, kadar pridobi informacijo (prijava, obvestilo, anonimno pisanje, obvestilo organa, navedbe stranke v drugih upravnih postopkih, lastna opažanja uradne osebe itd.), da se je posameznik, ki ima prijavljeno zakonsko prebivališče, dejansko naselil na naslov oz. da izpolnjuje pogoje za prijavo prebivališča. Skladno z določbami ZPPreb-1 pa morata občina oziroma center za socialno delo o novih dejstvih glede prebivanja posameznika obvesti upravno enoto (četrti odstavek 19. člena). Ko je upravna enota obveščana o novih dejstvih (npr. brezdomec se je vselil v neprofitno stanovanje), posameznika pozve, da si uredi prijavo stalnega prebivališča na naslovu, kjer stalno prebiva. Če prijave stalnega prebivališča ne uredi, upravna enota uvede postopek ugotavljanja stalnega prebivališča in mu na podlagi dokončne odločbe prijavi stalno prebivališče na naslovu, kjer prebiva, s tem pa zagotovi uresničevanje temeljnega namena zakona, to je, da ima posameznik prijavljeno stalno prebivališče na naslovu, kjer stalno prebiva.

- **Zanima me, koliko je bilo v letu 2017 in 2018 ukinjenih zakonskih prebivališč in iz katerih razlogov?**

Zakonsko prebivališče preneha s prijavo (novega) stalnega prebivališča oziroma stalnega naslova v tujini. Ministrstvo za notranje zadeve s podatki o številu (novo) prijavljenih prebivališč in razlogih za novo prijavljeno stalno prebivališče oseb, ki so imele prijavljeno zakonsko prebivališče v registru stalnega prebivalstva, ne vodi.

- **Zanima me, ali misli Vlada RS spremeniti ZPPreb, glede na spremenjeno družbeno situacijo?**

Vlada Republike Slovenije ocenjuje, da je zakonska ureditev ustrezna ter da glede zakonskega prebivališča ni potrebe po spremembi ZPPreb-1. Poslanec pri svojem vprašanju ni pojasnil, v čem naj bi se družbena situacija spremenila, Ministrstvo za notranje zadeve pa ne opaža odstopanj pri številu prijav zakonskih prebivališč in razlogih zanje, s katerimi se seznanja kot drugostopenjski organ v pritožbenih postopkih.

- **Zanima me, pretežno katere težave imajo osebe, ki se jim prizna zakonsko prebivališče?**

Institut zakonskega prebivališča je namenjen posameznikom, ki po določbah ZPPreb-1 prebivališča ne morejo prijaviti, na območju Republike Slovenije pa dejansko živijo. To so, poleg brezdomcev, zlasti posamezniki, ki so nastanjeni v stanovanjski skupini na področju duševnega zdravja, zavetišču za brezdomce, stanovanjski skupini za mladostnike, terapevtski skupnosti, nastanitvah reintegracijskih programov ali nastanitvah nastanitvenih programov, posamezniki, ki so nastanjeni v socialno-varstvenem zavodu, ki opravlja institucionalno varstvo, zavodu za prestajanje kazni, prevzgojnem domu, vzgojnem zavodu, zavodu za usposabljanje oziroma njihovih dislociranih oddelkih ter posamezniki, ki so nastanjeni v zatočišču za žrtve nasilja v družini, zatočišču za žrtve trgovine z ljudmi, varni hiši, materinskem domu ali kriznem centru za odrasle žrtve nasilja z otroki.

- **Zanima me, koliko zakonskih prebivališč je bilo določenih na predlog državnega tožilstva in policije v letu 2015, 2016, 2017 in 2018?**

Podatek o predlogu za uvedbo postopka ugotavljanja prebivališča se ne vodi v registru stalnega prebivalstva. Vlada pojasnjuje, da upravna enota uvede ugotovitveni postopek po uradni dolžnosti, ne glede na predlagatelja, v postopku pa ugotavlja, ali posameznik na prijavljenem naslovu oziroma na katerem naslovu stalno prebiva, naknadno pa ugotavlja, ali so izpolnjeni pogoji za prijavo zakonskega prebivališča posamezniku.

- **Zanima me, ali prijava zakonskega prebivališča pomeni dodatno finančno breme za center za socialno delo?**

Ker je zakonsko prebivališče fiktivni naslov, na katerem posameznik dejansko ne prebiva, občina ali center za socialno delo nimata obveznosti, ki bi se nanašale na dejansko prebivanje ali namestitev posameznika na naslov. Tretji odstavek 25. člena ZPPreb-1 namreč izrecno določa, da naslov za vročanje ne more biti na naslovu zakonskega prebivališča, določenega skladno z 19. členom tega zakona.

Neposrednih stroškov zaradi fiktivnih prebivališč je zato na centrih za socialno delo malo (npr. strošek vračanja sodnih pošilk na sodišče, ker center za socialno delo ni vročevalec pošte). Pojavljajo se predvsem materialni stroški (nakup poštnega nabiralnika, omare s ključi, v katerih se hrani prejeta pošta, občasni telefonski klici/ kontakti, pisarniški material) in posredni stroški dela, ki se kažejo kot prevzemanje pošte, sortiranje pošte, hranjenje pošte, izročanje pošte, dopisi izvršiteljem, carinskim delavcem in drugim o naravi fiktivnih prebivališč. Večino tega dela je opravljeno v sprejemni pisarni centrov za socialno delo.

- **Zanima me, kako je poskrbljeno za življenjske razmere (higiena), za osebe z zakonskim prebivališčem?**

Navedena problematika ni predmet urejanja ZPPreb-1. Kot že pojasnjeno, je zakonsko prebivališče fiktivno prebivališče, na naslovu katerega posameznik dejansko ne prebiva. Posameznik, ki ima prijavljeno zakonsko prebivališče, pa lahko prebiva v varni hiši, v lopi, v zatočišču za brezdomce itd., torej v različnih razmerah.

- **Zanima me, ali je res, da nekdo, ki živi v šotoru, ima lahko zakonsko prebivališče?**

Če bi upravna enota v postopku ugotavljanja stalnega prebivališča posameznika, ki dejansko stalno prebiva v šotoru (nima drugega naslova na katerem se zadržuje ali biva) ugotovila, da mu po določbah ZPPreb-1 stalnega prebivališča ne more prijaviti, bi mu na podlagi prvega odstavka 19. člena ZPPreb-1 lahko določila zakonsko prebivališče na naslov občine, na območju katere stalno prebiva. Skladno z določbami ZPPreb-1 namreč prijava prebivališča na premične objekte ni mogoča (nimajo hišne številke). Ker pa na naslovu zakonskega prebivališča posameznik dejansko ne prebiva (ohrani pa socialno varstvene pravice), konkretne nastanitvene težave posameznika, ki bi prebival v šotoru, s prijavo zakonskega prebivališča ne bi bile urejene.

- **Zanima me, kako je s pobiranjem davkov in prispevkov oseb z zakonskim prebivališčem?**

Skladno z določbami Zakona o dohodnini - ZDoh-2, je davčna obveznost posameznika odvisna od njegovega statusa (rezident/nerezident). Rezident je zavezan za plačilo dohodnine od vseh dohodkov, ki imajo svoj vir v Sloveniji in od vseh dohodkov, ki imajo svoj vir izven Slovenije. Nerezident je zavezan za plačilo dohodnine od vseh dohodkov, ki imajo svoj vir v Sloveniji. Po 1. točki 6. člena ZDoh-2 je zavezanec rezident Slovenije, če ima uradno prijavljeno stalno prebivališče v Sloveniji. Oseba, ki ima v skladu z Zakonom o prijavi prebivališča - ZZPre-1 prijavljeno stalno prebivališče v Sloveniji, se tako za davčne namene šteje za rezidenta Slovenije, ne glede na to, ali je državljan Slovenije ali ne.

Ugotovitev rezidentskega statusa pri "posameznikih z zakonskim prebivališčem" se izvaja na enak način kot pri drugih posameznikih. Zavezanci, ki želijo formalno urediti svoj rezidentski status v Sloveniji, so dolžni davčnemu organu predložiti vlogo za ugotovitev rezidentstva in priložiti ustrezna dokazila, na podlagi katere davčni organ ugotovi status in izda odločbo. Davčni organ lahko tudi po uradni dolžnosti ugotovi, da se izkazani status posameznika ne sklada z dejanskim stanjem in posledično ukrepa.

Če imajo obravnavani posamezniki v skladu s predpisi, ki urejajo obvezno socialno zavarovanje v Sloveniji, ugotovljeno lastnost zavarovanca, se zanje prispevki obračunavajo in plačujejo v skladu z ustreznimi pravili, ki veljajo za posamezne statute zavarovancev in so določeni s predpisi o obveznem socialnem zavarovanju. To pomeni, da če je npr. posameznik z zakonskim prebivališčem zavarovan iz naslova delovnega razmerja, zanj prispevke obračunava in plačuje njegov delodajalec; če ima tak posameznik status zavarovanca iz naslova dodeljene pravice po 52. členu Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih – ZSDP-1 (zagotovljena pravica do plačila prispevkov za socialno varnost od sorazmernega dela minimalne plače v primeru štirih ali več otrok) zanj prispevke obračunava in plačuje Republika Slovenija, itd. Za ugotavljanje, ali posamezniki z zakonskim prebivališčem izpolnjujejo pogoje do določenih pravic iz naslova socialnega zavarovanja v Republiki Sloveniji, so pristojni za posamezno področje socialnega zavarovanja odgovorni organi in institucije oziroma za to ni pristojen davčni organ (davčni organ le pobira obvezne prispevke za socialno varnost za zavarovance, glede na predhodno ugotovljen status zavarovanca).

- **Zanima me, kako je s plačilom prispevka po 52. členu Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih za osebo z zakonskim prebivališčem, katera pa nima dejanskega prebivališča?**

Glede plačila prispevka po 52. členu Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Uradni list RS, št. 26/14, 90/15, 75/17 – ZUPJS-G in 14/18) Vlada Republike Slovenije pojasnjuje, da navedeni člen določa, da ima eden od staršev, ki zapusti trg dela zaradi nege in varstva štirih ali več otrok, s katerimi ima skupno stalno prebivališče v Republiki Sloveniji ter je bil zavarovan za starševsko varstvo vsaj 12 mesecev v zadnjih treh letih ali je bil aktivni iskalec zaposlitve v skladu z zakonom, ki ureja trg dela, vsaj 12 mesecev v zadnjih treh letih, pravico do plačila prispevkov za socialno varnost iz sedmega odstavka 50. člena tega zakona do končanega prvega razreda osnovne šole najmlajšega otroka, v skladu s predpisi, ki urejajo osnovno šolo.

Ker je to pravica iz zavarovanja za starševsko varstvo, pogoj dejanskega bivanja v Republiki Sloveniji ni določen. Določen pa je predhodni pogoj zavarovanja za starševsko varstvo vsaj 12 mesecev v zadnjih treh letih oziroma da je bil vlagatelj v zadnjih treh letih vsaj 12 mesecev aktivni iskalec

zaposlitve. Prav tako ostaja pogoj za pridobitev te pravice stalno prebivališče vlagatelja, to je enega od staršev in štirih ali več otrok v Republiki Sloveniji.

- **Zanima me, koliko je bilo zlorab oz. če upravni organi sploh vedo, da lahko prihaja do zlorab?**

Vlada Republike Slovenije nima podatka o morebitnih zlorabah instituta zakonskega prebivališča, poudarja pa, da se lahko zakonsko prebivališče prijavi zgolj v postopku ugotavljanja stalnega prebivališča, v katerem uradna oseba zbira in presoja zbrane dokaze skladno z določbami zakona, ki ureja splošni upravni postopek. Kot dokaz pa se v postopku lahko uporabi vse, kar je primerno za ugotavljanje stanja zadeve in kar ustreza posameznemu primeru, zlasti pa listine, priče, izjave strank, izvedence in ogleda. Ob spremenjenem dejanskem stanju mora posameznik sam izpolniti svojo prijavno obveznost, če tega na stori, pa lahko upravna enota uvede nov ugotovitveni postopek.

- **Zanima me, kako je s spori glede motenja posesti za nepremičnine v lasti Republike Slovenije, kjer prebivajo neavtohtoni prebivalci upravičeni do zakonskega prebivališča?**

Republika Slovenija je oseba javnega prava in je kot taka lahko samostojen subjekt pravic in obveznosti. Ena od temeljnih pravic, ki ji pripadajo je tudi lastninska pravica na nepremičninah. Gre za pravico, ki obsega naslednja pravna upravičenja: (a) imeti stvar v posesti, (b) jo uporabljati in (c) z njo razpolagati. Ravnanje Republike Slovenije s stvarnim premoženjem, kamor sodijo tudi nepremičnine ureja Zakonu o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti (ZSPDSLS-1) in ni predmet tega odgovora. Dejstvo je, da je Republika Slovenija lastnica različnega nepremičnega premoženja, ki je v neposredni oziroma posredni posesti različnih fizičnih in pravnih oseb.

Pravno gledano posest ni pravica, temveč le dejanska oblast nad stvarjo. Kljub temu, da posest ni pravica, ji pravni red daje posebno varstvo, vse pa z namenom, da se prepreči oziroma čim bolj omeji samovoljno ravnanje posameznikov. Za razliko od lastninske tožbe, ki temelji na pravici do stvari, sodišče v pravdi zaradi motenja posesti upošteva zgolj dejstva, ki se nanašajo na zadnje posestno stanje in nastalo motenje. Posestno varstvo torej uživa tudi tisti, ki je posest pridobil s silo, skrivaj ali z zlorabo zaupanja, razen do tistega, od katerega je posest dobil na tak način. Slednji ima na voljo uporabo instituta dovoljene samopomoči, za kar morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji: (a) nevarnost mora biti neposredna, (b) samopomoč mora biti nujna in (c) način samopomoči mora ustrezati okoliščinam, v katerih obstaja nevarnost. Ker mora biti motenje posesti protipravno, posestnik nima pravnega varstva, če motenje ali odvzem posesti temelji na zakonu.

Ker je zakonsko prebivališče fiktivno prebivališče na naslovu katerega posameznik dejansko ne prebiva, zakonsko določeno prebivališče posameznika ne more predstavljati ravnanja, ki bi imelo za posledico motenje posesti in bi posledično Republika Slovenija zoper tako osebo lahko vložila tožbo zaradi motenja posesti. Materialno pravni pogoji za uveljavljene sodnega varstva posesti so določeni v 32. do 36. členu Stvarnopravnega zakonika (SPZ), postopek zaradi motenja posesti pa je urejen v 424. do 430. členu Zakona o pravnem postopku (ZPP).

Zakonsko prebivališče se posamezniku določi v postopku ugotavljanja stalnega prebivališča na naslovu občine ali centra za socialno delo. Oba organa sta samostojna subjekta pravic in obveznosti. Posledično lahko sama vlagata tožbe in sta tožena, med drugim tudi v sporih zaradi motenja posesti. Centri za socialno delo sicer lahko poslujejo v nepremičninah, ki so v lasti države. Vendar jih je glede na določbe ZSPDSLS-1 šteti kot upravljalca⁴ ali uporabnika nepremičnin⁵.

⁴ državni organ, samoupravna lokalna skupnost ali druga oseba javnega prava, ki ji je država ali samoupravna lokalna skupnost v skladu s predpisi ali aktom o ustanovitvi dolžna zagotavljati stvarno premoženje kot pogoje za delovanje;

⁵ državni organ, samoupravna lokalna skupnost, druga oseba javnega prava in evropsko združenje za teritorialno sodelovanje, katerega ustanovitelj ali član je država oziroma samoupravna lokalna skupnost, ki stvarno premoženje neposredno uporablja na podlagi sporazuma o uporabi ali na podlagi 103. člena Zakona o upravi;

Posameznik, ki ima prijavljeno zakonsko prebivališče, dejansko lahko prebiva v varni hiši, v lopi, v zatočišču za brezdomce, itd. V primeru prebivanja v varni hiši ali zatočišču ni mogoče govoriti, da gre za protipravno motenje posesti, zato je sodno varstvo zaradi motenja posesti izključeno. Kar se tiče bivanja v lopi, ali kot navaja poslanec v šotoru, pa bi bilo sicer to lahko predmet vprašanja motenja posesti, če bi bili izpolnjeni zakonski pogoji. Slednje pa je mogoče presojati zgolj na konkretnem primeru.

Po pregledu obravnavanih zadev, ki jih vodijo na Državnem odvetništvu v zvezi z postopki zaradi motenja posesti, se nobeden od primerov ne nanaša na postopek zaradi motenja posesti zoper posameznika, ki je upravičen do zakonskega prebivališča.